

Arktisk Institut / Ledelsesberetning 2001

Generelt om Arktisk Institut

Arktisk Institut blev oprettet for 50 år siden på baggrund af et møde afholdt i Nationalmuseet med deltagelse af datidens polarforskere, Københavns Universitet og Nationalmuseet. Eigil greve Knuth var initiativtager, men forslaget blev støttet af stort set alle af betydning indenfor dansk polarforskning. Det nyoprettede institut modtog fra en række privatpersoner og institutioner arkivalier således fra Marinens bibliotek en stor samling bøger, der siden kom til danne grundstammen i Arktisk Instituts omfattende samlinger. Endvidere oprettedes et fotoarkiv (i dag ca 120.000 enkeltfotos + films) samt en stor arkiv- og dokumentsamling, der alle er vidnesbyrd om livet og administrationen i Grønland. Kræmerfonden sikrede gennem mange år Al's domicil i villaen på L.E. Bruunsvej 10 samt tilsagn om en årlig økonomisk støtte.

Fra Staten fik instituttet en række opgaver pålagte (udgivelse af Meddelelser om Grønland, det grønlandske stednavneudvalg m.m..)

I forbindelse med nedlæggelsen af Ministeriet for Grønland bortfaldt disse funktioner og dermed Statens økonomisk støtte til driften. Siden blev denne dog reetableret i forbindelse med oprettelsen af Dansk Polarcenter (DPC) under først Statsministeriet, siden Undervisningsministeriet og nu Forskningsministeriet. Ifølge en samarbejdsaftale af 1990 indgik Al som en privat selvejende institution i bofællesskab med Dansk Polarcenter. På denne måde sikredes samlingerne og deres drift. Provenuet ved ydelser fra samlingerne tilfalder DPC.

Instituttets ledelse 2001

I året 2001 har instituttets virksomhed været styret af en bestyrelse bestående af:

Professor, dr.jur. Isi Foighel (formand) Indvalgt i bestyrelsen Professor, ph.d. Minik Rosing, indvalgt i bestyrelsen.

Fhv. sekretariatsleder Helge Schultz-Lorentzen (død Nav 2001), udpeget af Det Grønlandske Selskab (efterfølges af Professor H.C. Gulløv).

Fhv. direktør for Grønlands Hjemmestyre John Jensen, indvalgt i bestyrelsen. Redaktør Niels Henrik Lyngø, KNR, udpeget af Grønlands landsting. Civiling. Jørgen Taagholt, indvalgt i bestyrelsen

Seniorforsker Naja Mikkelsen, udpeget af Kræmerfonden. Bibliotekar Vibeke Sloth Jakobsen, udpeget af DPC.

Adm. direktør Peter Augustinus, indvalgt i bestyrelsen.

Professor Bjarne Grønnow, SILA (tidl. Grønlandssekretariatet), indvalgt i bestyrelsen.

Kommandør Axel Fiedler, indvalgt i bestyrelsen

Stabslæge I Leif Vanggaard, indvalgt i bestyrelsen.

Den daglige drift har været ledet af direktøren, stabslæge Leif Vanggaard.

Al nedsatte i 2001 et *forretningsudvalg* bestående af Isi Foighel, John Jensen, Peter Augustinus og Leif Vanggaard. Udvalget har i 2001 afholdt 1 møde.

Instituttets økonomi

Arktisk Instituts økonomi har i 2001 i forhold til tidligere år haft øgede udgifter på grund af flytning" indretning af nye lokaler, møbler m.m., omorganisering af samlinger, annoncering samt diverse indkøb af fotoudstyr, PC-programmel m.v. Dette har også medført et øget behov for tilførsel af midler udefra.

Sammenlignet med tidligere år, har AI ikke modtaget midler fra fonds m.v. til driften, medens ansøgninger til beskrevne formål (bl.a. indkøb af arkivalier) har været vel modtagne af de forskellige fonde.

Særlige begivenheder i 2001

Med Helge Schultz-Lorentzens død i november 2001 mistede Arktisk Institut sin nestor. Helge var altid meget aktiv i bestyrelsesarbejdet. Han bidrog til det sidste med forslag til nye initiativer. Han var altid klar med en positiv kritik, der kunne resultere

i nye tiltag. Han vil være savnet i bestyrelsen og ikke mindst i instituttets daglige drift hvor han var ankermand i det vigtige arbejde med samlingernes beskrivelse og registrering.

Dansk Polarcenters leder gennem flere år, Morten Meldgaard, fratrådte for at blive direktør for "Den nordatlantiske Brygge". Direktørstillingen for DPC blev overtaget af Hanne Petersen, tidligere afdelingschef i Danmarks Miljøundersøgelser, Afd. for Arktisk Miljø.

Arktisk Institut ser frem til et fortsat godt samarbejde mellem de to institutioner, der i det daglige er så tæt forbundne.

Arkivarstillingen blev i 2000 efter Frode Knudsens død overtaget af pens. orlogskaptajn Mogens Guldbrandsen, der nu er ansat af AI, men aflønnet ved midler fra såvel DPC som AI.

Arktisk Instituts foto samlings daglige drift påhviler DPC, men med tilførslen af 1,5 mio. kr. fra Kulturministeriets tipsmidler er et stort kopierings- og registreringsarbejde påbegyndt (se nedenfor). AI har nedsat en *projektgruppe* med professor Bjarne Grønnow som formand.

Arktisk Institut har i årets løb modtaget flere større bogsamlinger. Disse gennemgås af Sonja Jakobsen (frivillig medarbejder).

Ved overtagelse af en boggave, betinger AI sig ret til at videregive evt. dubletter til andre samlinger eller biblioteker, først og fremmest lokalbiblioteker i Grønland.

Fotosamlingen

Fotosamlingen drives i samarbejde med Dansk Polarcenter, der i følge den eksisterende samarbejdsaftale har ansvar for samlingens pasning og drift.

Følgende har været beskæftigede i fotosamlingen: Grete Dalum Tilds, aflønnet af DPC.

Jakub Medonos, eskimologi studerende, aflønnet af kulturministeriets midler. Hans Ebbesen, frivillig medarbejder.

cand.polit Finn Knudsen, frivillig medarbejder.

Billedregistrering og kopiering.

Med baggrund i Kulturministeriets tildeling på kr. 1.5 mio. til sikring af Arktisk Instituts fotosamling er dette arbejde påbegyndt. Som database har man valgt den for "Danske Billeder" gældende, omdøbt til "Arktiske billeder". Billederne vil i løbet af 2002 blive lagt ud på internettet: »www.arktiskebilleder.dk«

Tilgang til fotosamlingen 2001:

En stor samling dias fra Vestgrønland i 1950erne, samt diverse positivsamlinger i albums sammen med dagbøger m.v.

Salg af billeder fra fotosamlingen:

281 fotos. Provenuet herfra tilfalder efter samarbejdsaftalen DPC. Endvidere 26 billeder fra Jette Bangs fotosamling, hvor provenuet går til drift af samlingen.

Biblioteket

Bibliotekar Vibeke Sloth Jakobsen (DPC) er efter samarbejdsaftalen ansvarlig for pasning og drift. Arktisk Instituts bogsamling indgår sammen med Eskimologisk Instituts bogsamling og Dansk Polarcenters bogsamling i "Polarbiblioteket", der derved sammen udgør et omfattende arktisk bibliotek. Biblioteket er tilgængelig via link fra Det Kongelige Bibliotek med hvem man har et databasesamarbejde på internet adressen:

>><http://rex.kb.dk:5405/ALEPH/-7start/dpcOI><<

Tilgang til AI bogsamling 2001: 10 bøger, samt fra Erland Vendeltorp, Silkeborg en meget stor samling Grønlandslitteratur (24 bogkasser), der arkiveres og vil tilgå biblioteket.

Udlån: Det samlede udlån af bøger fra har i 2001 været: 1396.

Dokument- og arkivsamlingen

Ansvarlig for samlingerne er M. Guldbrandsen,

Tilgang til samlingerne i 2001:

Bidrag fra 11 privatpersoner.

Bendixen, Skovbjerg, Bengtssen, Karen Poulsen. Tulinius, Pinacchio. Bo Lytzen, Gøtzsch-Larsen, Nødsted. Inger Larsen, Thokild Høy, Erland Vendeltorp samt fra Nationalmuseet.

Jens Møller Jensen har som frivillig arbejdet i arkivet med registrering af kortmaterialer.

Andre aktiviteter

Cand.mag. Jens Fabricius har i årets løb afløst Leif Vanggaard under dennes fravær.

Journalist Janni Andreassen arbejder dagligt på instituttet med Eigil Knuth biografi.

Forfatteren Troels Kløvedal har arbejdet i arkivet med Peter Freuchen biografi. Civ. ing. Jørgen Taagholt har fast arbejdet for instituttet.

Sekretariatsfunktioner

Arktisk Institut udøver uden vederlag sekretariatsfunktion for:

- 1) Alf Trolle og hustru Bergliot Trolle's (født Holm) legat til minde om Danmark-Ekspeditionen 1906-08.
- 2) Scoresbysundkomiteen.
- 3) Ejnar Mikkelsens Mindefond,

4) Dansk Grønlandsk Kulturfond.

Arktisk Instituts aktiviteter i 2001.

Deltagelse i konferencer m.m.

Leif Vanggaard:

efter invitation: NATO Research and Technology Agency. Human Factors and Medicine. Panel m. foredrag.

Dansk Selskab for Maritim Medicin. Årsmøde i Esbjerg med foredrag: Inuit Clothing Conference, British Museum, London med foredrag: International Conference on Windchill.,

Chairman for section on practical application. Weather Canada, Toronto

Jørgen Taagholt

Inviteret af Grønlands Hjemmestyre til "Sikkerhedspolitisk Seminar" i Nuuk vedrørende Grønlands Sikkerhedspolitiske Placering, Marts 2001, arrangeret af Selvstyrekommissionen.

Mogens Guldbrandsen

Sirius udstilling i Orlogsmuseet.

Foredrag m.m.

Leif Vanggaard:

"Ishavets Farer". Foredrag i Orlogsmuseet. OKT.

"Sirius - Menneskets i Kulde". Folkeuniversitetet, Århus 10 NOV.

"Escimoic Clothing Physiology". British Museum, London 29-31 MAR.

"Læge for Sirius-patroljen gennem 30 år". Nykøbing Falster Rotary Club.

"Beklædning og opførsel i ekstrem kulde". Haderslev Rotary Club.

"Genopliving af kuldeskadede og druknede". Dansk Selskab for Maritim Medicin.

"Menneskets temperaturregulering". Forelæsninger ved Københavns Universitet.

"Overlevelse på Vandet". AOF kursus, Frederiksværk

"Overlevelse på Vandet". AOF kursus, Ålborg

"Northeast-Greenland: Danish and American involvement in WW2". American Women's Club. Copenhagen.

Jens Fabricius:

"The Alaska-Pipeline from North to South". Det grønlandske Selskabs Seniorklub.

Mogens Guldbrandsen:

"Suverænitets hævding i Nordøstgrønland". AOF Århus.

Jørgen Taagholt:

"Grønlands Kirke gennem 1000 år", Sognegården Herning."

"Grønland, natur, kultur, forskning, sikkerhedspolitik", 8 timers forelæsning, Folkeuniversitetet i København

"Solstråling, klima og Indlandsis". Vangebo Aktivitetscenter, Nærum

"Svalbard". Folkeuniversitetet i København November 2001.

Birger Rosendahl:

Foredrag om Jakob Danielsens tegninger. DPC.

Deltagelse i udstillinger m.m.

"Nordøstgrønland". Naturhistorisk Museum. Århus Universitet.

"Grønland som Billede", Det kongelige Bibliotek.

"Ånden i Naturen". Nationalmuseet i København.

TV-produktionen "De udvalgte".

Deltagelse (LV) i Nanok ekspedition til Kap Moltke og Brønlundhus.

Udgivelser:

"Arktisk Instituts Felt-nødhjælpsguide for GEUS

"Brønlunds Dagbog (fra Den Litterære Ekspedition), sammen med Eskimologisk Institut, Det grønlandske Selskab (forventet udsendelse i 2002).

Artikler:

Leif Vanggaard:

"Man in extreme climatic Conditions", NATO: Human Factors and Technology Panel.

Jørgen Taagholt:

"Nordlys". Adventure World. December 2001. P.64-66.

Jørgen Taagholt & Jens Claus Hansen. Kalaallit Nunaat Isumannaallitsaanerlu, Atlantsammenslutningen, 2001.

Jørgen Taagholt & Jens Claus Hansen. Greenland: Security Perspectives, Atlantsammenslutningen, March 2001.

Leif Vanggaard, 6. marts 2002